

Alkoholbruk og skader på tredjeperson

Inger Synnøve Moan

Elisabet E. Storvoll

FMRs fagdag, 8. november 2013

Disposisjon

Elisabet E. Storvoll

- Oversikt over feltet
- Egenrapporterte problemer

Inger Synnøve Moan

- Negative konsekvenser for arbeidslivet
- Negative konsekvenser for barn/ungdom

Hva skal vi kalle det?

Passiv drikking

Negative konsekvenser av andres alkoholbruk

Tredjepartsskader

Harm to others

Externalities

Collateral damages

Passive drinking

Second-hand effects

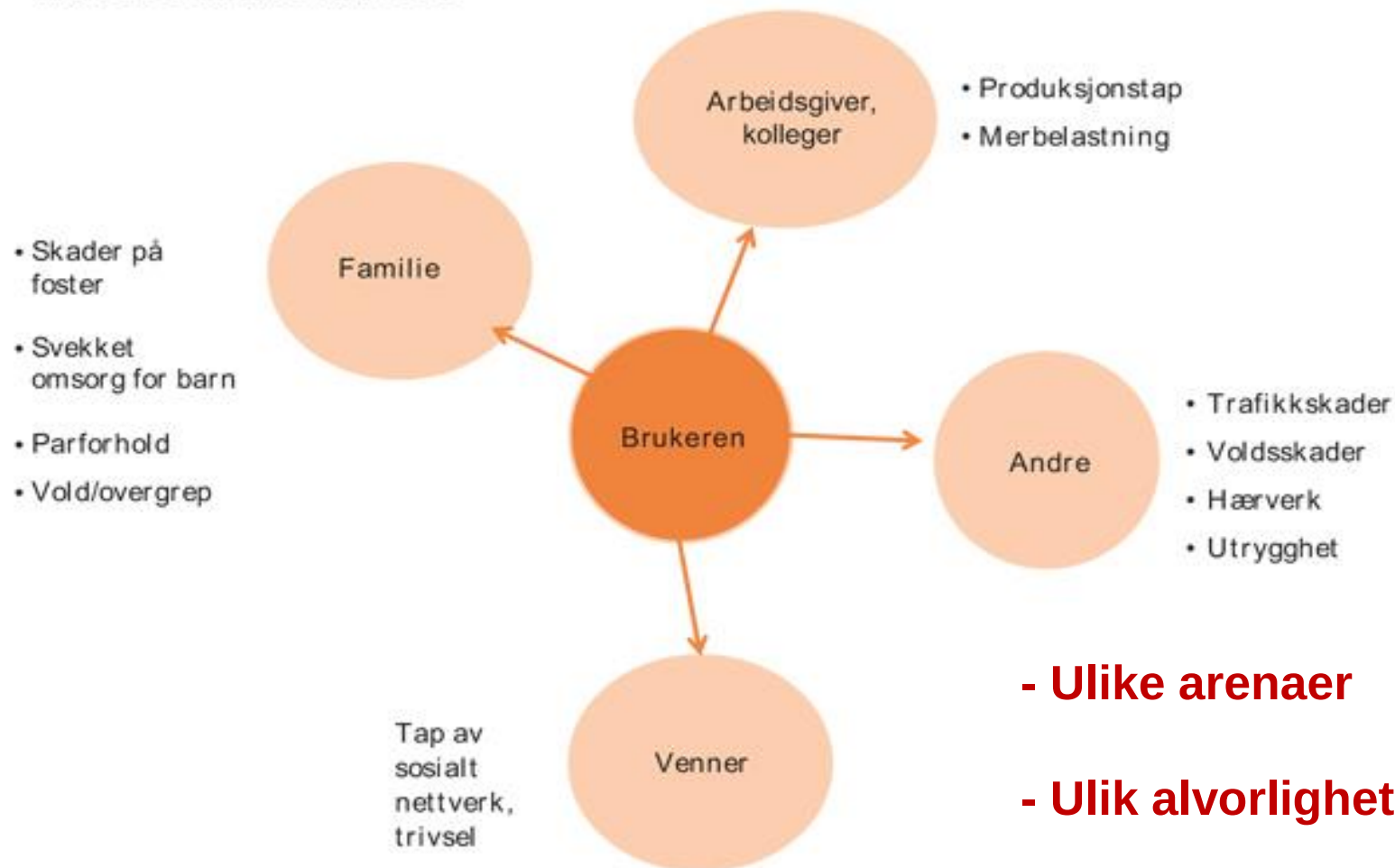
Third-party harms

Victimization

Social consequences

Hvilket fokus?

TREDJEPARTSSKADER

- Ulike arenaer

- Ulik alvorlighetsgrad

Nytt fenomen?

- Tradisjonelt stått i sentrum for norsk alkoholpolitikk
- Fattigdom, vold og mishandling av barn og ektefeller
- 70/80-tallet:
Skader konsumentene påførte seg selv

Hauge, Horverak & Nordlund, 2012

Skader på andre versus en selv

Hauge, R. (2000). Folkehelseperspektivet og liberaliseringen av nordisk alkoholpolitikk. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskap*, 87, 103–112.

«... folkehelseperspektivet har svekket begrunnelsen for den tradisjonelle, restriktive alkoholpolitikken som man har hatt i Norden, og åpnet for den liberaliseringen man har vært vitne til»

- Tobakk, narkotika
- Større vekt på hensynet til andre i **alkoholpolitikken?**

Meld. St. 30

(2011–2012)
Melding til Stortinget

Se meg!

En helhetlig rusmiddelpolitikk
alkohol – narkotika – doping

Boks 1.1 Regjeringen vil innenfor en helhetlig rusmiddelpolitikk legge særlig vekt på fem områder:

- Forebygging og tidlig innsats
- Samhandling – tjenester som jobber sammen
- Økt kompetanse og bedre kvalitet
- Hjelp til tungt avhengige – redusere overdosedødsfall
- Innsats for pårørende og mot passiv drikking.

Boks 2.1 Alkoholbruk er ingen privatsak

Med passiv drikking menes de skader og problemer som den som drikker påfører andre enn seg selv:

– vold, trafikkulykker, fosterskader, pårørende, barn av rusavhengige foreldre, trusler og sjikane, ordensforstyrrelser, sosiale og samfunnsmessige omkostninger –

Frihet er retten til å gjøre alt som ikke skader andre mennesker.

Menneskerettighetserklæringen, 1789, § 4

NVC-rapport 2012

- Slutten 1800-tallet: arbeider- og avholdsbevegelsen
- Løftet opp som politisk spørsmål igjen + forskning
- Bør være et aspekt i politiske beslutninger
- Rammer både enkeltpersoner og på samfunnsnivå
- Fokus: familier/barn, trafikk, vold, arbeidsliv

Tredjepartsskader som politisk argument

Skog, O.-J. (1999b). Alcohol policy: why and roughly how? *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 16, 21–34.

Tre argumenter for kontrollpolitikk

1. Går utover andres velferd

(psykisk/fysisk skadet, oppleves som plagsomt, behandlingsutgifter)

Frihet er retten til å gjøre alt som ikke skader andre mennesker.

Menneskerettighetserklæringen, 1789, § 4

2. Ikke alltid til eget beste

3. Best for en - ikke alltid best for felleskapet

Oppsummering 2010

Storvoll, E.E.; Rossow, I.; Moan, I.S.; Norström, T.; Scheffels, J. & Lauritzen, G. (2010). *Skader og problemer forbundet med bruk av alkohol, narkotika og tobakk*. SIRUS-rapport 3/2010.

- Oversikt alkoholrelaterte skader og problemer
- Grundigere beskrivelser av tre områder (tredjepartsskader)
 - Vold
 - **Negative konsekvenser for barn**
 - **Negative konsekvenser for arbeidslivet**
- **Å ha følt seg plaget av andres alkoholbruk**
- Konklusjon: trenger mer kunnskap om tredjepartsskader

Ubehag fra andres drikking

Baklien, B. (1987). Andres fyll. *Tidsskrift om edruskapsspørsmål*, 1, 21–24.

- Evaluering av «Aksjon mot rusnskader»
- Spørreundersøkelse i 1985 (15 år+)
- 22% hadde fått en hyggelig kveld ødelagt siste år
- 5% hadde hatt behov for hjelp siste år

Siste tall på utbredelse

Rossow, I. (2007). Trends in alcohol consumption and alcohol related harms in Norway around the turn of the millennium. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, 24, 61–72.

- SIRUS's befolningsundersøkelse 2004 (15 år +)

Er blitt antastet eller plaget av berusede personer på gaten eller annet offentlig sted	13
Er blitt antastet eller plaget av berusede personer i selskap eller annen privat sammenkomst	6
Er blitt påført fysisk skade av en beruset person	3
Har fått klær, gjenstander eller andre eiendeler ødelagt av en beruset person	5
Er blitt utskjelt eller utsatt for andre fornærmelser fra berusede personer	14
Har vært redd for berusede personer som du har truffet på gaten	10
Er blitt holdt våken om natten av støy fra berusede personer	23

Negative opplevelser – hvem?

Rossow, I. & Hauge, R. (2004). Who pays for the drinking? Characteristics of the extent and distribution of social harms from others' drinking. *Addiction*, 99, 1094–1102.

- SIRUS's befolkningsundersøkelse 1999 (15 år+)
- Opplevd syv ulike problemer siste 12 måneder

Stor variasjon i utbredelse

- fysisk skadet (3%) - holdt våken om natten (21%)
- Minst ett problem (40%) / (30%)

Kjennetegn

- Yngre
- Kvinner (avhenger av problem!)
- Bor urbant
- Singel
- Høy utdanning
- Høyt konsum, oftere fulle
- Oftere på utesteder

Nordisk sammenligning

Mäkelä, P., Fonanger, K., Hibell, B., Nordlund, S., Sabroe, S. & Simpura, J. (1999). *Drinking habits in the Nordic countries*. SIFA-rapport nr. 2/1999.

- Danmark, Finland, Sverige og Norge
- Data fra 1995-1998 (19-71 år)

Menn

- Danmark og Sverige > Norge og Finland

Kvinner

- Mindre forskjeller (litt lavere Norge)

To nyere norske studier

- Telefonintervju 2012
- Web survey 2013

Oppsummering

Paraplybegrep (passiv drikking, tredjepartsskader)

Bredt spekter av skader: ulike arenaer og alvorlighetsgrad

Sentralt argument i politikkutforming

- Tradisjonelt viktig
- Fornyet interesse

Forskning

- Tema (vold, promillekjøring, ...)
- Egenopplevde problemer

Egenopplevde problemer

- Betydelig omfang